

คอลัมน์ “จากท่าพระจันทร์ถึงสนามหลวง”

ผู้จัดการรายวัน ฉบับวันศุกร์ที่ 29 มีนาคม 2539

รวันดาแห่งบางขุนพรหม

รังสรรค์ ณะพรพันธุ์

เมื่อนายเอกกมล ศิริวัฒน์ตัดสินใจฟ้องผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย และต่อมาฟ้องรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังในกรณีเกี่ยวเนื่องกับการถอนนายเอกกมลออกจากตำแหน่งรองผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยตั้งแต่ปลายเดือนธันวาคม 2538 ผู้คนที่ติดตามข่าวดังกล่าวนี้ไม่สู้ประหลาดใจนัก เพราะคาดการณ์ล่วงหน้าแล้วว่า ถึงอย่างไรนายเอกกมลก็ต้องปกป้องชื่อเสียงของตนเอง

เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเสนอคณะรัฐมนตรีให้ถอนนายเอกกมลออกจากตำแหน่งรองผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยนั้น ได้แถลงด้วยความมั่นใจว่า มีหลักฐานชัดเจนที่แสดงถึงการประพฤติมิชอบของนายเอกกมล ทั้งในฐานะรองผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย และเลขาธิการคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) แต่แล้วเมื่อเวลาล่วงเลยไป 3 เดือนเศษ ตำรวจยังไม่สามารถตั้งข้อหานายเอกกมลได้ หนังสือพิมพ์หลายฉบับรายงานตรงกันว่า หลักฐานสำคัญที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังและผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยใช้กล่าวโทษนายเอกกมลได้มาจากการดักฟังโทรศัพท์ ซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิพื้นฐานของบุคคลอันขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และนี่เองที่ทำให้การดำเนินคดีนายเอกกมลเป็นไปอย่างเชื่องช้า

ภายหลังจากที่นายเอกกมลยื่นฟ้องผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังนั่นเอง ผู้จัดการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยแจ้งความผิดของนายเอกกมลต่อเจ้าพนักงาน โดยที่คณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมิได้มีมติให้ดำเนินการเช่นนั้น หนังสือพิมพ์บางฉบับเสนอบทวิเคราะห์ว่า สงครามตัวแทนเกิดขึ้นแล้ว นายเอกกมลมีพันธมิตรบางส่วนในธนาคารแห่งประเทศไทย และมีกองหนุนในสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ในขณะที่ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยมีผู้จัดการตลาดหลักทรัพย์ฯเป็นพันธมิตรคนสำคัญ

เมื่อพิจารณาจากเหตุการณ์และลำดับแห่งเหตุการณ์ รูปการบ่งบอกว่า ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยและพันธมิตรมีความเชื่อว่า นายเอกกมลนำข้อมูลภายในไปบอกกล่าวแก่

บุคคลผู้ใกล้ชิด ซึ่งยังความเสียหายแก่ทางราชการ ทั้งในการกำกับสถาบันการเงินและในการกำกับตลาดหลักทรัพย์ เพื่อให้มีการซื้อขายหลักทรัพย์ด้วยความเป็นธรรม ด้วยเหตุที่มีความเชื่อเช่นนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงได้ขอใช้บริการสำนักข่าวกรองแห่งชาติ แม้รายงานของสำนักข่าวกรองแห่งชาติจะยืนยันความเชื่อข้างต้น แต่การยึดถือรายงานสำนักข่าวกรองแห่งชาติประดุจหนึ่งสัจธรรม (truth) โดยปราศจากข้อกังขาที่ดี และการใช้รายงานดังกล่าวในการลงอาญา นายเอกกมลโดยไม่คำนึงว่าจะขัดรัฐธรรมนูญหรือไม่ก็ดี ไม่เพียงแต่เปลี่ยนแปลงชะตากรรมของนายเอกกมลอย่างสำคัญเท่านั้น หากยังตั้งผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยให้ล่องหล่นสู่หุบเหวแห่งอเวจีอีกด้วย

เมื่อผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยวินิจฉัยโดยดุลพินิจส่วนบุคคลว่า ผู้ได้บังคับบัญชาคนหนึ่งคนใดมีความประพฤติมิชอบไม่ว่าจะตั้งใจหรือไม่ก็ตาม วิธีการดำเนินการที่ละมุนละม่อมก็คือ การว่ากล่าวตักเตือน และการย้ายออกไปจากตำแหน่งที่ต้องกุมข้อมูลลับ แต่การลงทัณฑ์นายเอกกมลครั้งนี้ต้องถือว่าเป็นทารุณกรรม เพราะเป็นการใช้อำนาจทางการเมืองในการลงดาบประหาร โดยที่ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้ป้อนข้อมูลให้แก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

การลงดาบประหารนายเอกกมลทำให้ประชาชนที่รักความเป็นธรรมเห็นใจนายเอกกมล เพราะข้อกล่าวหาปราศจากหลักฐานที่ชัดเจน และผู้ลงดาบไม่กล้าเปิดเผยหลักฐานต่อสาธารณชน ในประการสำคัญ นายเอกกมลไม่มีโอกาสแก้ข้อกล่าวหา ด้วยเหตุนี้เองสื่อมวลชนจึงยืนอยู่ข้างนายเอกกมล อันเป็นเหตุให้มีการเปิดเผยข้อมูลในเวลาต่อมาว่า ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยมีผลประโยชน์ในการซื้อขายหลักทรัพย์ และอาจมีการประพฤติมิชอบด้วยการนั่งอยู่ในที่ประชุม ก.ล.ด. ในขณะที่มีการพิจารณาหลักทรัพย์บริษัทที่ตนมีส่วนเป็นเจ้าของเพื่อเข้าตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ไม่มีครั้งใดที่ธนาคารแห่งประเทศไทยอยู่ในภาวะตกต่ำดังที่เป็นอยู่ในขณะนี้ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามลำดับสื่อข่าวสารที่สำคัญอย่างน้อย 2 ประการ ด้านหนึ่งมีความขัดแย้งในหมู่ผู้นำธนาคารแห่งประเทศไทยอย่างรุนแรง ในอีกด้านหนึ่ง ธนาคารแห่งประเทศไทยไม่มี 'กฎเหล็ก' ในการกำกับประพฤติกรรมของพนักงานระดับสูงในการแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ โดยที่ผลประโยชน์ที่ได้รับมาจากตำแหน่งหน้าที่การงาน

ความขัดแย้งในหมู่ผู้นำธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นปรากฏการณ์สามัญคู่เคียงกับที่ เกิดในองค์กรขนาดใหญ่ทั้งหลาย แต่ไม่ครั้งใดที่ความขัดแย้งปรากฏสู่สาธารณชนเหมือนครั้งนี้ สิ่งที่สาธารณชนได้รับรู้ก็คือ มีการแบ่งค่ายแบ่งฝักฝ่ายปลั่งรัศมีอำมหิตห้ำหั่นกัน

และแย่งชิงอำนาจอย่างปราศจากคุณธรรม ความขัดแย้งมิได้จำกัดวงภายในวังบางขุนพรหม หากแต่ขยายลูกกลมกลายเป็นความขัดแย้งในหมู่พนักงานการเงินของรัฐตลอดช่วงเวลาเกือบครึ่งทศวรรษที่ผ่านมา บรรดาความขัดแย้งที่ดำรงอยู่ระหว่างธนาคารแห่งประเทศไทยและตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยฝ่ายหนึ่ง กับสำนักงาน ก.ล.ต.อีกฝ่ายหนึ่ง ล้วนมีพื้นฐานมาจากความขัดแย้งส่วนบุคคลในหมู่ผู้นำ ธปท. ทั้งสิ้น นำอนาคที่บรรดาผู้คนที่เป็นมันสมองของชาติและมีภูมิหลังทางการศึกษาอย่างดีเยี่ยมเหล่านี้ต้องมาขัดแย้งกันเอง ความต้องการเอาชนะซึ่งกันและกันทำให้บางครั้งมีการใช้วิธีการอันโสมม ดังเช่นการปล่อยข่าวสาดโคลนซึ่งกันและกันผ่านสื่อมวลชน และที่เลวร้ายที่สุดก็คือ การวิ่งเข้าเกาะศูนย์อำนาจทางการเมืองเพื่อห้า่กันกัน บัดนี้ปวยการที่จะพุดถึงความเป็นอิสระของธนาคารแห่งประเทศไทย ในเมื่อผู้นำ ธปท. เหล่านี้เป็นฝ่ายดึงการเมืองเข้าสู่วังบางขุนพรหมเสียเอง

ธนาคารแห่งประเทศไทยเคยได้ชื่อว่าเป็น ‘ปรการแห่งจริยธรรม’ ผู้บริหารธนาคารแห่งประเทศไทยในอดีตหลีกเลี่ยงหนีจากผลประโยชน์ทางธุรกิจ แม้จะไม่มีกฎข้อบังคับที่เป็นลายลักษณ์อักษร แต่ผู้นำเหล่านี้ประพฤติปฏิบัติตนในเรื่องนี้อย่างเคร่งครัด จนได้รับการยกย่องสรรเสริญในความซื่อสัตย์สุจริต ในยามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำกับและตรวจสอบธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินอื่นๆ หรือในยามที่ประกาศใช้มาตรการทางการเงิน ไม่มีความคลางแคลงใจในหมู่สาธารณชนว่า ผู้บริหารธนาคารกลางแห่งนี้กระทำเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง บัดนี้ความคลางแคลงใจดังกล่าวนี้ผุดขึ้นในใจของสาธารณชนจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้คนที่อยู่ในแวดวงเศรษฐกิจการเงิน

เมื่อธนาคารแห่งประเทศไทยมีหน้าที่กำหนดและบริหารนโยบายการเงิน พนักงานระดับผู้บริหารควรจะปลอดพ้นจากการได้รับผลประโยชน์จากการบริหารนโยบายดังกล่าวจึงจะเป็นการประพุดิชอบ นำประหลาดนักที่ธนาคารแห่งประเทศไทยมีข้อห้ามเฉพาะพนักงานฝ่ายกำกับธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินมิให้แสวงหารายได้จากการซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ ในขณะที่มีการกล่าวอ้างว่า การซื้อขายหลักทรัพย์ของผู้ว่ากรธนาคารแห่งประเทศไทยมิใช่เรื่องผิดกฎหมาย ทั้งๆที่ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยสามารถกุมข้อมูลภายใน (inside information) ทั้งในฐานะประธานคณะกรรมการธนาคารแห่งประเทศไทย และในฐานะกรรมการ ก.ล.ต. และอยู่ในฐานะที่จะนำข้อมูลภายในไปใช้หาผลประโยชน์ส่วนบุคคลได้ การที่ธนาคารแห่งประเทศไทยไม่มี ‘กฎเหล็ก’ ห้ามพนักงานระดับสูงเล่นหุ้นนั้นย่อมสะท้อนให้เห็นลักษณะลูปหน้าปะจุมุกของกฎข้อบังคับในเรื่องนี้ การกำหนดกฎข้อบังคับในลักษณะลูปหน้าปะจุมุกเช่นนี้ก็เพื่อเปิดช่องให้พนักงานระดับสูงสามารถหารายได้จากการเล่นหุ้นได้นั่นเอง เพราะไม่มีข้อห้ามสำหรับผู้ว่าการ รองผู้ว่าการ และผู้ช่วยผู้ว่าการ ส่วนที่มีได้บังคับ

บัญชีฝ่ายกำกับธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงิน แม้พนักงานฝ่ายกำกับธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินเมื่อพ้นไปจากฝ่ายนี้เชื่อว่าข้อมูลจะถูกหลบเลี่ยงจากสมองโดยทันที หากยังสามารถนำข้อมูลที่จดจำได้ไปแสวงหาประโยชน์จากการซื้อขายหลักทรัพย์ได้อยู่ดี

การที่ธนาคารแห่งประเทศไทยจงใจไม่วาง ‘กฎเหล็ก’ เพื่อป้องปรามมิให้พนักงานระดับสูงใช้อำนาจหน้าที่ไปแสวงหาผลประโยชน์ส่วนบุคคล สะท้อนให้เห็นข้อเท็จจริงสำคัญประการหนึ่งว่า ธนาคารแห่งประเทศไทยกำลังสูญเสียฐานะ ‘ปรกาการแห่งจริยธรรม’ เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยมีผลประโยชน์ในการซื้อขายหลักทรัพย์ แม้จะมีการกล่าวอ้างว่าเป็นปฏิบัติการที่ไม่ผิดกฎหมาย แต่ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยในอดีตอย่างน้อยสองท่านเห็นว่าเป็นประพฤติกกรรมที่ไม่สมควร มิใช่ต้องกล่าวว่า นักกฎหมายบางท่านมีความเห็นแตกต่างจากการตีความของธนาคารแห่งประเทศไทยด้วยซ้ำไป

ถึงนายวิจิตร สุพินิจมิได้เป็นหัวหน้าเผ่าตุตตีและนายเอกกมล ศิริวัฒน์มิได้เป็นหัวหน้าเผ่าฮูตู แต่ธนาคารแห่งประเทศไทยก็แปรสภาพเป็น ‘รวินดาแห่งบางขุนพรหม’ เสียแล้ว นานานักที่สถาบันที่ครั้งหนึ่งเคยเป็น ‘ปรกาการแห่งพุทธปัญญา’ ของสังคมไทย กลับต้องผูกเรือน่าเฟะเช่นนี้ ข้อที่น่าอนาถยิ่งขึ้นก็คือ ความผูกเรือนเกิดขึ้นในยุคสมัยที่นักเรียนทุนธนาคารแห่งประเทศไทยครองอำนาจ

ธนาคารแห่งประเทศไทยกำลังล่องหล่นสู่หุบเหวแห่งหายนภัย และต้องเผชิญวิกฤติการณ์แห่งศรัทธาครั้งสำคัญ ความเชื่อถือที่มีต่อผู้บริหารนโยบายการเงินถูกสั่นคลอนอย่างรุนแรง และไม่ต้องสงสัยเลยว่าจะไม่มีผลกระทบต่อเสถียรภาพทางการเงินในระยะยาว

กว่าที่ธนาคารแห่งประเทศไทยจะรื้อฟื้นความเชื่อถือและศรัทธากลับคืนมาได้ ก็คงกินเวลาอีกหลายปี ก่อนที่จะถึงเวลานั้น ก็ต้องชำระล้างความโสมมภายในธนาคารกลางแห่งนี้เสียก่อน

แต่ใครเล่าจะทำหน้าที่นี้ ?